

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з нормативного та науково-методичного забезпечення

_____ І.В. Ковтун

_____ 2020 року
М.П.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІОЛОГІЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 323 Соціальне забезпечення
галузі знань 23 Соціальна робота
за денною формою навчання

м. Хмельницький
2020

РОЗРОБНИК:

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
_____ 2020 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання
_____ 2020 року, протокол № ____ .

Завідувач кафедри філософії, соціально-гуманітарних наук та фізичного виховання,
доктор філософських наук, професор
_____ 2020 року

_____ Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент
_____ 2020 року

_____ Сергій КРУШИНСЬКИЙ

ЗМІСТ

стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	2
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	2
1.2.	Лекції	–	3
1.3.	Семінарські заняття	–	7
1.4.	Самостійна робота студентів	–	19
1.5.	Індивідуальні завдання	–	21
1.6.	Підсумковий контроль	–	21
2.	Схема нарахування балів	–	24
3.	Рекомендовані джерела	–	25
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	27

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва тем	Кількість годин												
		Денна форма						Заочна форма						
		усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л	п		лаб	інд	с.р.	л	п		лаб	інд	с.р.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
1.		10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8	
1.	Соціологія як наука про суспільство	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7	
2.	Суспільство як соціальна система	8	2	2	-	-	4	9	1	-	-	-	8	
3.	Соціологія особистості	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8	
4.	Соціологія конфлікту та війни	9	2	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7	
5.	Соціологія культури та релігії	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7	
6.	Соціологія освіти і науки	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7	

7.	Соціологія сім'ї та молоді	9	2	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7
8.	Соціологія політики та громадської думки	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
9.	Соціологія праці та зайнятості	9	2	2			5	10	1	1	-		8
10.	Соціологія інвалідності	9	2	2			5	10	1	1	-		8
11.	Соціологія соціальної роботи	9	2	2			5	10	1	1	-		8
12.	Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень	11	4	2			5	11	1	1	-		9
	Усього годин	105	26	24	-	-	55	105	10	2	-	-	91

1.2. Лекції

№	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	Соціологія як наука про суспільство	2	1
1.1.	Соціологія як система знань, єдність теорій особистості та спільноти, теорій про суспільство та суспільні відносини.		
1.2.	Об'єкт і предмет соціології.		
1.3.	Структура та функції соціології (теоретично-пізнавальна, практично-перетворювальна, світоглядно-ідеологічна, критична, гуманістична, інструментальна, прогностична, управлінська, культурно-просвітницька тощо).		
1.4.	Соціальні закони та їх класифікація. Місце соціології у системі наук.		
1.5.	Основні етапи становлення і розвитку соціології як науки.		
2.	Суспільство як соціальна система	2	1

2.1.	Суспільства та його сутність.		
2.2.	Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства.		
2.3.	Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.		
2.4.	Ознаки соціального класу та типологія класів.		
2.5.	Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства.		
2.6.	Основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.		
3.	Соціологія особистості	2	1
3.1.	Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.		
3.2.	Соціалізація особистості, її етапи.		
3.3.	Структура соціалізації: адаптація, інтеріоризація, формування особистості.		
3.4.	Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення.		
3.5.	Типологія соціальних теорій особистості.		
3.6.	Соціальна активність особистості та її роль як об'єкта та суб'єкта суспільних відносин на шляху реформування українського суспільства і входження України у Європейський Союз та світовий простір.		
4.	Соціологія конфлікту та війни	2	1
4.1.	Конфлікт як соціальний феномен.		
4.2.	Сутність соціології конфлікту: об'єкт, предмет та функції.		
4.3.	Класифікація та типи конфліктів.		
4.4.	Шляхи запобігання та подолання конфліктів.		
4.5.	Війна як об'єкт вивчення соціології.		
4.6.	Теорії війни в соціологічному дискурсі.		
4.7.	Війна: мораль та право.		
5.	Соціологія культури та релігії	2	1
5.1.	Культура як суспільне явище та характеристика суспільства.		
5.2.	Об'єкт і предмет соціології культури.		
5.3.	Особливості національної культури у контексті відродження українського соціуму.		
5.4.	Соціологія релігії: об'єкт, предмет.		
5.5.	Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі на сучасному етапі суспільного розвитку.		
6.	Соціологія освіти і науки	2	1
6.1.	Об'єкт і предмет дослідження соціології освіти.		
6.2.	Основні умови реалізації функцій освіти. Глобальна криза освіти та шляхи її подолання.		
6.3.	Реалії та перспективи України на шляху інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір.		

6.4.	Наука як соціальне явище.		
6.5.	Соціальні, економічні, політичні фактори підвищення ефективності науки.		
7.	Соціологія сім'ї та молоді	2	1
7.1.	Сім'я і шлюб як соціальний інститут.		
7.2.	Функції сім'ї в суспільстві: виховна, господарсько-побутова, економічна, первісного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, дозвільна, емоційна, сексуальна.		
7.3.	Класифікація сімейно-шлюбних відносин.		
7.4.	Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика.		
7.5.	Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.		
7.6.	Сучасні соціальні проблеми молоді: спосіб життя, праця, побут, суспільно-політичне життя і культура.		
8.	Соціологія політики та громадської думки	2	1
8.1.	Влада і політика у суспільстві.		
8.2.	Соціологія політики як галузь наукового знання: її об'єкт, предмет та функції.		
8.3.	Політична свідомість та політична культура.		
8.4.	Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, предмет, категорії, функції.		
8.5.	Вивчення громадської думки в Україні: напрями, загальна характеристика дослідницьких центрів, що вивчають цей феномен.		
9.	Соціологія праці та зайнятості	2	1
9.1.	Праця як вид соціальної діяльності.		
9.2.	Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса и Ф. Енгельса.		
9.3.	Поняття «економічна діяльність» як основа задоволення матеріальних потреб людини.		
9.4.	Типи економічної поведінки: доринковий, ринковий, індивідуальна, колективна.		
9.5.	Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття.		
10.	Соціологія інвалідності	2	1
10.1.	Здоров'я, хвороба та інвалідність як суспільне явище.		
10.2.	Міжнародна класифікація функціонування, інвалідності та здоров'я (МКФ).		
10.3.	Соціальний портрет людини з обмеженими фізичними можливостями.		
10.4.	Особливості соціалізації осіб з функціональними обмеженнями здоров'я.		
10.5.	Еволюція соціальної політики щодо людей з інвалідністю.		
11.	Соціологія соціальної роботи	2	1
11.1	Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної		

11.2.	роботи. Понятійно-категоріальний апарат дисципліни «Соціальна робота» та основні функції (світоглядно-сенсовірна, ідеологічна, пізнавальна, інформаційна, прогностична, аксіологічна, гуманістична).		
11.3.	Місце соціології соціальної роботи у системі соціологічних знань.		
11.4.	Виникнення та розвиток соціології соціальної роботи.		
11.5.	Соціалізаційний контекст еволюції соціології соціальної роботи.		
12.	Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень	4	1
12.1.	Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення.		
12.2.	Види соціологічних досліджень.		
12.3.	Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи.		
12.4.	Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження.		
12.5.	Розрахунок і обґрунтування вибірки.		
12.6.	Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації.		
	Усього	26	10

Семінарські заняття

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство.

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їх різновиди.
- 1.2. Соціально-культурні та наукові передумови виникнення соціології як науки.
- 1.2. Соціологія як наука про соціальні спільноти.
- 1.3. Структура, закони, категорії та функції соціології.
- 1.4. Основні сучасні соціологічні парадигми.
- 1.5. Віхи в становленні та розвитку соціологічної думки.

Аудиторна письмова робота.

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми є: суспільство, особистість, соціальні спільноти, соціальні інститути, наука, соціологія, соціальні закони.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні сутності терміну “соціологія”; визначенні предмету та структури курсу, критеріїв його класифікації; поясненні кола основних проблем дисципліни; розкритті основних функцій соціології; поясненні змісту соціальних спільнот, соціальних інститутів та типів їх вияву в

соціумі; в'ясненні сутності основних етапів становлення і розвитку соціології як науки про суспільство.

Тема 2. Суспільство як соціальна система

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Суспільство як соціальна система.
- 1.2. Поняття соціальної структури суспільства.
- 1.3. Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства.
- 1.4. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні.
- 1.5. Українське суспільство та проблеми соціоструктурних змін.

Аудиторна письмова робота.

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких будується засвоєння навчального матеріалу теми є: суспільство, соціум, система, структура, особистість, соціальні групи, соціальні спільноти, соціальні організації, соціальні інститути.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: в'ясненні змісту поняття “суспільство”; визначенні сутності понять “система” і “структура”; обґрунтуванні критеріїв поділу суспільства на спільноти, групи, організації та інституції.

Тема 3. Соціологія особистості

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.
- 3.2. Типологія соціальних теорій особистості.
- 3.3. Соціалізація особистості, її основні етапи.
- 3.4. Структура соціалізації: адаптація, інтеріоризація, формування особистості.
- 3.5. Ресоціалізація особистості та її проблеми в умовах трансформації суспільства.
- 3.6. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: людина, індивід, особистість, соціальні відносини, соціальні чинники, соціалізація, ресоціалізація, адаптація, інтеріоризація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні особистості в якості об'єкта та суб'єкта соціальних відносин; в'ясненні суті та змісту основних типологій соціальних теорій особистості; розумінні сутності процесу соціалізації людини; розкритті структури процесу соціалізації особистості; розумінні змісту та причин процесу ресоціалізації; обґрунтуванні основних шляхів подолання ресоціалізації; в'ясненні суті соціального статусу та соціальної ролі особистості; обґрунтуванні розумного співвідношення особистих та суспільних інтересів.

Тема 4. Соціологія конфлікту та війни

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Конфлікт та війна як соціальне явище.
- 5.2. Сутність соціології конфлікту: об'єкт, предмет та функції.
- 5.3. Структура конфлікту, його об'єктивні та суб'єктивні складові
- 5.4. Класифікація та типи конфліктів.
- 5.4. Шляхи запобігання та подолання конфліктів.
- 5.5. Соціології війни: об'єкт, предмет, функції.
- 5.6. Теорії війни в соціологічному дискурсі.
- 5.7. Війна: мораль та право.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: конфлікт, війна, «гібридна» війна, мораль, право, соціальна роль, інтереси.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненні суті соціального конфлікту та війни; розкритті основних причин конфліктів та війн в суспільстві; поясненні основних структурних елементів конфлікту; в обґрунтуванні шляхів запобігання та подолання конфліктів та війн.

Тема 5. Соціологія культури та релігії

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Культура як суспільне явище та характеристика суспільства.
- 4.2. Об'єкт, предмет та функції соціології культури.
- 4.3. Субкультури. Елітарна та масова культура.
- 4.4. Релігія як суспільний феномен.
- 4.5. Соціологія релігії як галузь наукового соціологічного знання.
- 4.6. Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі на сучасному етапі суспільного розвитку.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: культура, релігія, елітарна культура, масова культура, конфесія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: визначенні сутності культури, її основних складових, обґрунтуванні функцій культури в соціумі, розкритті сутності та форм вияву елітарної та масової культури в соціумі; поясненні ролі релігії в суспільстві як важливого чинника культури; розкритті причин міжконфесійних конфліктів.

Тема 6. Соціологія освіти та науки

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Об'єкт і предмет дослідження соціології освіти.
- 6.2. Функції соціології освіти.
- 6.3. Реалії та перспективи України на шляху інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір.
- 6.4. Наука як соціальне явище.
- 6.5. Основні принципи соціології науки як особливої галузі знання.
- 6.6. Соціальні, економічні, політичні фактори підвищення ефективності науки.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: духовна культура, виховання, освіта, наука, соціологія освіти, соціологія науки, Болонський освітній процес

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі освіти та науки в житті суспільства та особистості; визначенні функцій соціології освіти та науки; розумінні реалій та перспектив України на шляху інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір; визначенні сутті та форм вияву Болонського освітнього процесу; поясненні основних чинників підвищення ефективності науки в державі.

Тема 7. Соціологія сім'ї та молоді

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Сім'я як соціальний феномен.
- 7.2. Сім'я і шлюб як соціальний інститут.
- 7.3. Функції сім'ї в суспільстві: виховна, господарсько-побутова, економічна, первісного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, дозвільна, емоційна, сексуальна.
- 7.4. Види шлюбу за юридичним оформленням, за процедурою.
- 7.5. Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика.
- 7.6. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.
- 7.7. Сучасні соціальні проблеми молоді: спосіб життя, праця, побут, суспільно-політичне життя і культура.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: сім'я, шлюб, функції сім'ї, демографія, молодь, криза сім'ї.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненні причин та ролі сім'ї в житті суспільства та особистості; обґрунтуванні причин виникнення та існування різних форм шлюбу та сім'ї; визначенні функцій соціології сім'ї та молоді;

поясненні причин кризи сучасних сімейних відносин; обґрунтуванні ролі та значення молоді для життя суспільства; розкритті механізмів вирішення соціальних проблем молоді.

Тема 8. Соціологія політики та громадської думки

Питання для усного опитування та дискусії.

- 8.1. Влада і політика у суспільстві.
- 8.2. Політична стратифікація та її параметри.
- 8.3. Соціологія політики як галузь наукового знання: її об'єкт, предмет та функції.
- 8.4. Сучасне проблемне поле соціології політики.
- 8.5. Сутність електоральної соціології: предмет, об'єкт, завдання.
- 8.6. Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, предмет, категорії, функції.
- 8.7. Функції громадської думки в сучасному українському суспільстві.
- 8.8. Вивчення громадської думки в Україні: напрями, загальна характеристика дослідницьких центрів, що вивчають цей феномен.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: влада, політика, електорат, соціологія політики, політична стратифікація, електоральна соціологія, громадська думка.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: виясненні ролі політики та влади в житті суспільства та особистості; обґрунтуванні критеріїв політичної стратифікації суспільства; визначенні функцій соціології політики та соціології громадської думки; поясненні сутності електоральної соціології; обґрунтуванні значення громадської думки для життя суспільства; розкритті механізмів впливу громадської думки на владу

Тема 9. Соціологія праці та зайнятості

Питання для усного опитування та дискусії.

- 12.1. Праця як вид соціальної діяльності.
- 12.2. Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса і Ф. Енгельса.
- 12.3. Поняття “економічна діяльність” як основа задоволення матеріальних потреб людини.
- 12.4. Інтерес як мотивація діяльності людини.
- 12.5. Соціальні механізми регуляції трудової поведінки.
- 12.6. Предмет, об'єкт та основні категорії соціології праці.
- 12.7. Зайнятість як складова трудових відносин.
- 12.8. Інституціоналізація трудових відносин.
- 12.9. Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальна діяльність, праця, потреби, інтереси, цінності, мотивація, зайнятість, безробіття.б.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні ролі праці в житті соціуму; розкритті сутності та ролі праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса і Ф. Енгельса; розкритті соціальних механізмів регуляції трудової поведінки особистості; розкритті сутності процесу інституціоналізації трудових відносин в соціумі; розкритті зайнятості як складової трудових відносин; обґрунтуванні основних шляхів вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття в умовах реформування українського суспільства.

Питання для усного опитування та дискусії.

- 11.1. Передумови виникнення теорії соціальної роботи в Україні.
- 11.2. Соціологія соціальної роботи як галузь науки.
- 11.2. Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної роботи.
- 11.3. Місце соціології соціальної роботи у системі соціологічних знань.
- 11.4. Основні напрями соціології соціальної роботи.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальна робота, соціальне забезпечення.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні суспільної затребуваності соціології соціальної роботи; визначенні суб'єкта та об'єкта соціології соціальної роботи; розкритті причин виникнення та основних віх в розвитку соціології соціальної роботи; поясненні соціалізаційного контексту еволюції соціології соціальної роботи.

Тема 10. Соціологія інвалідності

Питання для усного опитування та дискусії.

- 13.1. Здоров'я, хвороба та інвалідність як соціальне явище.
- 13.2. Міжнародна класифікація термінології щодо людей з обмеженою дієдатністю.
- 13.3. Інвалідність як суспільна проблема.
- 13.4. Об'єкт і предмет та функції соціології інвалідності.
- 13.5. Особливості соціалізації осіб з функціональними обмеженнями здоров'я.
- 13.6. Освіта як цінність і ресурс життєвої стратегії людини з функціональними обмеженнями здоров'я.
- 13.7. Соціальна політика в сфері освіти людей (дітей) з інвалідністю.
- 13.8. Еволюція суспільних поглядів на інвалідність.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: обмежена дієдатність, інвалідність, моделі інвалідності, соціалізація людей з обмеженою дієдатністю, соціологія інвалідності, освіта.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні інвалідності як соціального явища; виясненні міжнародної класифікації термінології щодо людей з обмеженою дієздатністю; обґрунтуванні моделей інвалідності; поясненні особливостей соціалізації осіб з функціональними обмеженнями здоров'я; обґрунтуванні ролі освіти як чинника соціалізації людей з обмеженими можливостями, аналізу соціальної політики щодо людей з інвалідністю.

Тема 11. Соціологія соціальної роботи

Питання для усного опитування та дискусії.

- 13.1. Соціологія соціальної роботи як галузь науки.
- 13.2. Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної роботи.
- 13.3. Сучасні класифікації теорій взаємодії та моделей соціальної роботи.
- 13.4. Функції соціальної роботи: профілактична, прогностична та функція соціального контролю.
- 13.5. Соціалізаційний контекст еволюції соціології соціальної роботи.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціальна робота, моделі соціальної роботи, функції соціальної роботи, соціалізація, ресоціалізація.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні причин та необхідності соціальної роботи, виясненні суті моделей соціальної роботи; виясненні функцій та форм реалізації соціальної роботи; обґрунтуванні ролі соціальної роботи в процесі соціалізації та ресоціалізації людей.

Тема 12. Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень

Питання для усного опитування та дискусії.

- 14.1. Соціологічне дослідження: поняття, види та основні етапи проведення
- 14.2. Завдання і особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту.
- 14.3. Складання програми дослідження.
- 14.4. Вибірка у соціологічному дослідженні.
- 14.5. Опитування як метод збору соціологічної інформації.
- 14.6. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні.
- 14.7. Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання.
- 14.8. Методи прогнозування соціальних явищ і подій.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми є: соціологічне дослідження, програма дослідження, вибірка, методи соціального прогнозування, опитування, анкетування, науковий звіт.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах: обґрунтуванні

ролі соціологічних досліджень для підвищення ефективності життєдіяльності суспільства; поясненні особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту; обґрунтуванні структури програми соціологічного дослідження; розкритті особливостей проведення соціологічних досліджень на макро- та мікрорівнях; поясненні ролі вибірки у соціологічних дослідженнях; обґрунтуванні ролі соціологічних досліджень в процесі прогнозування соціальних явищ і подій.

1.4. Самостійна робота студентів

Тема 1. Предмет, функції та значення курсу «Соціологія».

Завдання 1.

1. Поясніть, чому соціологія як самостійна наука виникає саме в 30-40-х роках XIX ст.
  2. Як визначити об'єкт та предмет соціології?
  3. Через які функції реалізується роль соціології у житті суспільства?
  4. Яка структура системи соціологічного знання? Дайте характеристику її складових елементів.
  5. Якими є особливості соціологічного бачення світу?
  6. Які основні передумови виникнення соціології як самостійної галузі наукового знання?
- Підготувати 10 тестових питань на тему "О.Конт як засновків соціології".

Завдання 2.

1. Чим значення слова "соціальне" у повсякденному мовленні відрізняється від його наукового пояснення?
2. Як у сучасній соціології трактується поняття закономірностей розвитку суспільства?
3. Охарактеризуйте роль і завдання соціології в процесі реформування українського суспільства.
4. Дайте стислі відповіді на наступні питання, пов'язані з розвитком соціологічної думки в Україні:

- а) політична соціологія Михайла Драгоманова;
- в) «генетична соціологія» Михайла Грушевського;
- г) теоретична спадщина Микити Шаповала;
- д) теорія еліти В. Липинського.

Підготувати 10 тестових питань на тему " Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей».

Питання для самоконтролю

- Охарактеризуйте запропоновану П.Сорокіним класифікацію соціологічних теорій.
- Чи можна соціологію вважати універсальною соціальною наукою?
- Як соціологія може допомогти сучасній людині у її життєдіяльності?
- Яка роль соціології у соціальних перетвореннях в Україні?

Тема 2 Суспільство як соціальна система.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте сутність поняття "суспільство".
  2. Розкрийте зміст функцій, які виконує соціальна організація в суспільстві.
  3. Покажіть співвідношення понять "соціальна структура" і "соціальна класова структура".
- Підготувати 10 тестових питань на тему "Маргінальні групи в сучасній Україні".

Завдання 2.

1. Назвіть основні елементи соціальної структури українського суспільства, вкажіть їх характерні риси і тенденції розвитку.
  2. Розкрийте сутність соціальної стратифікації.
  3. Проаналізуйте феномен “середнього класу” та його соціальні функції.
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Стратифікація українського суспільства”.

Питання для самоконтролю.

- Завдяки чому суспільство відрізняються від хаотичного скупчення людей та інших соціальних явищ?
- Чи можна ототожнювати суспільство з державою?
- Чому людина не може існувати поза суспільством?
- За якими критеріями можна здійснювати класифікацію суспільств ?
- Які історичні типи суспільства Ви знаєте?

Тема 3. Соціологія особистості.

Завдання 1.

- 1. Охарактеризуйте співвідношення понять "людина", "індивід", "індивідуальність", "особистість".
  - 2. Розкрийте основні структурні елементи особистості.
  - 3. Вкажіть основні етапи та компоненти соціалізації людини.
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Соціальні групи як страти”.

Завдання 2.

1. Охарактеризуйте основні соціальні типи особистості.
2. Проаналізуйте особливості взаємодії людини та суспільства в наш час.
3. Охарактеризуйте життєвий шлях людини крізь призму впливу на неї основних агентів соціалізації.

Підготуйте 10 тестових питань на тему “Дослідження проблем особистості М.Вебером”.

Питання для самоконтролю.

- Охарактеризуйте особисті та суспільні інтереси та їх співвідношення.
- Проаналізуйте типологію соціальних теорій особистості.
- Розкрийте сутність теорії особистості К. Маркса.
- Проаналізуйте структурну теорію особистості З. Фрейда.
- Що таке соціальна активність особистості та її роль у сфері суспільних відносин?

Тема 4. Соціологія культури та релігії.

Завдання 1.

1. Поясніть причини виникнення культури як соціального явища.
  2. Вкажіть форми вияву культури в житті людини і суспільства.
  3. Дайте характеристику основним молодіжним субкультурам.
  4. Чи існує студентська субкультура?
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Коллективістська теорія Е. Дюркгейма”.

Завдання 2.

1. Що означає термін “релігія”?
2. У чому полягає суть релігії як соціального явища?
3. Що вивчає соціологія релігії?
4. Який сучасний стан релігії в Україні?
5. Проаналізуйте працю Макса Вебера “Протестантська етика та дух капіталізму”.

Підготувати повідомлення про діяльність молодіжних релігійних організацій в регіоні.

Питання для самоконтролю.

- Дайте визначення терміну "субкультура".
- Дайте визначення терміну "антисоціальні неформальні рухи".
- Охарактеризуйте основні шляхи подолання впливу деструктивних субкультур на особистість та соціум в молодіжному середовищі.

Тема 5. Соціологія конфлікту та війни.

Завдання 1.

1. Дайте визначення об'єкту та предмету дослідження соціології конфлікту.
2. Поясніть специфіку аналізу соціального конфлікту психологом, юристом та соціологом.
3. Окресліть на базі отриманих знань в межах курсів з історії соціології та сучасних соціологічних теорій основні підходи до вивчення соціальних конфліктів.
4. Чому конфлікт водночас розглядають як позитивне та негативне соціальне явище?
5. Наведіть приклади соціальних конфліктів та поясніть, якими соціологічними методами їх доцільно вивчати.

Підготуйте командний проект на тему "Конфлікт як джерело змін і розвитку в суспільстві".

Будьте спроможними до дискусії на тему: "Етнічна і релігійна нетерпимість як причина соціальних конфліктів".

Завдання 2.

1. Дослідження яких соціальних конфліктів необхідно провести в Україні? Кому будуть потрібні їх результати?
2. Якому б методу ви надали перевагу при дослідженні конфліктів під час навчального процесу в університеті, у сфері туристичного бізнесу?
3. Що у змісті конфліктів, на ваш погляд, може бути проясненим без соціології конфлікту, і що стає зрозумілим лише на основі наукового дослідження?
4. Які причини, на ваш погляд, привели до появи соціології конфлікту як самостійної галузі знання?

Підготуйте командний проект на тему "Альтернативне вирішення конфлікту".

Будьте спроможними до дискусії на тему: "Соціальна нерівність як причин соціальних конфліктів".

Питання для самоконтролю.

- Поясніть особливість визначення поняття "соціальний конфлікт".
- Які класичні теорії конфлікту Вам відомі?
- Доведіть, або спростуйте можливість існування суспільств без конфліктів.
- Опишіть конфлікт з боку його основних ознак.
- Охарактеризуйте галузь соціології, яка займається проблемою конфлікту.
- Проаналізуйте структуру конфлікту.
- Поясніть класифікацію учасників конфлікту.
- Проаналізуйте основні класифікації конфлікту.
- Охарактеризуйте основні стратегії виходу з конфлікту. Наведіть приклад кожної.

Тема 6. Соціологія освіти і науки.

Завдання 1.

1. Назвіть та охарактеризуйте функції соціології освіти.
2. В чому полягає суспільне призначення соціології освіти?
3. Що таке наука як комунікаційна система?
4. У чому полягає новаторство Т. Куна як історика та філософа науки?

Підготувати 10 тестових питань на тему “Реалії та перспективи України на шляху інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір”.

Завдання 2.

- У чому полягає специфіка освіти як соціального інституту?
- Яке місце займає освіта в системі людських цінностей?
- Що таке наука як соціальна інституція?
- Що таке фундаментальна наука?

“Підготуйте 10 тестових питань на тему “Глобальна криза освіти та шляхи її подолання”.

Питання для самоконтролю.

- Що означає вираз «освіта як соціокультурний інститут»?
- Яку роль відіграє освітня діяльність у соціалізації особи?
- Які основні умови реалізації функцій освіти?
- Назвіть соціальні функції науки.
- Покажіть вплив на соціологію науки позитивістських ідей Г. Спенсера, О. Конта, Е. Дюркгейма, М. Вебера.
- Охарактеризуйте роль соціальних, економічних, політичних факторів на процес підвищення ефективності науки

Тема7. Соціологія сім'ї та молоді.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте зміст сімейних стосунків у традиційному суспільстві.

2. За схемою “Класифікація функцій сім'ї” охарактеризуйте кожну функцію вашої сім'ї.

Охарактеризуйте специфіку сімейних відносин та трансформацію сімейної структури в індустріальному суспільстві.

3. Визначте, до якого типу сім'ї можна віднести сім'ю, у якій Ви живете: традиційна, нетрадиційна, егалітарна, розширена, нуклеарна. Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Розкрийте сутнісні риси молоді як соціально-демографічної спільноти.

У межах своєї навчальної групи проведіть соціологічне дослідження на тему: “Соціальний портрет українського студентства”.

Підготуйте командний проект за темою “Розвиток сім'ї в Україні – від патріархальної до егалітарної, від багатодітної та складної до малодітної та простої”.

Завдання 2.

1. Зробіть порівняльний аналіз сім'ї у традиційному та сучасному суспільстві.

2. У чому особливості функціонування сучасної української сім'ї?

3. Наведіть реальні приклади проявів дисфункціональності сім'ї та наслідків цього для її членів.

4. Охарактеризуйте вплив соціально-економічних факторів на стан та рівні молодіжної свідомості.

Проаналізуйте декілька наукових статей на загальну тему “Молодь і суспільство”, підготуйте виступ на семінарському занятті.

Питання для самоконтролю.

- Опишіть історичні зміни функцій сім'ї.
- Поясніть, з якими етапами розвитку суспільства в першу чергу пов'язані трансформації сім'ї як соціального інституту та соціальної групи.

- Дайте характеристику специфічним і неспецифічним функціям сім'ї.
  - Визначте сутнісні риси молоді як соціально-демографічної спільноти.
  - Опишіть місце соціології молоді в системі соціологічного знання, її проблематика та методологічні особливості.
- Зробіть табличний порівняльний аналіз різних концепцій соціального розвитку молоді.

Тема 8. Соціологія політики та громадської думки.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте соціологію політики як галузь соціології.
  2. Поясніть механізм реалізації влади в суспільстві.
  3. Проаналізуйте процес політичної соціалізації.
  4. Визначте сферу інтересів соціології політики.
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Політика як соціальний інститут”.

Завдання 2.

1. Визначте галузі соціології у сфері політичних відносин.
  2. Дайте пояснення основним видам політичних суб'єктів.
  3. Поясніть основні теорії електорального вибору.
  4. Визначте сферу інтересів соціології громадської думки.
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Функції громадської думки в сучасному українському суспільстві”.

Питання для самоконтролю.

- Чим займається соціологія політики?
- Що таке влада і який механізм її реалізації в суспільстві?
- Як визначаються об'єкт і предмет соціології політики?
- В чому основні цінності і завдання політики?
- Що таке політична свідомість та політична культура?

Тема 9. Соціологія праці та зайнятості.

Завдання 1.

1. Визначте коло проблем, якими займається соціологія праці.
  2. Охарактеризуйте працю з боку суспільної діяльності людей.
  3. Визначте поняття “трудоий колектив”.
  4. Визначте основні причини безробіття.
- Підготувати 10 тестових питань на тему “Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса и Ф. Енгельса”.

Завдання 2.

1. Визначте коло проблем, якими займається соціологія зайнятості.
  2. Поясніть, які соціальні інститути мають найважливіше значення для сфери зайнятості.
  3. Поясніть, яка залежність між менеджментом і безробіттям.
  4. Визначте основні причини зайнятості.
- Підготувати 10 тестових питань на тему “Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття в Україні”.

Питання для самоконтролю.

- Чим займається соціологія зайнятості?
- Дайте пояснення причин того, що в Україні, на відміну від Заходу, впровадження соціології праці тільки починається.

- Який є зв'язок соціології праці з іншими соціально-гуманітарними науками?
- Поясніть вислів «Потрібно вміти творчо руйнувати минуле».

Тема 10. Соціологія інвалідності.

Завдання 1.

1. Чому інвалідність постає соціальним явищем?
2. Охарактеризуйте історичні етапи оцінок людської неповноцінності та ставлення до людей з особливими потребами.
3. Проаналізуйте моделі інвалідності та охарактеризуйте їх евристичні можливості і соціальний сенс.
4. В чому полягають особливості соціалізації осіб з функціональними обмеженнями здоров'я?

Підготувати 10 тестових питань на тему “Інвалідність як соціальне явище”.

Завдання 2.

1. Охарактеризуйте еволюцію суспільних поглядів на інвалідність.
2. Проаналізуйте визначення “інвалідності” та “осіб з інвалідністю” в законодавстві різних країн.
3. В чому полягає сутність соціальної моделі “інвалідності”?
4. В чому полягає сутність економічної моделі “інвалідності”?

Підготуйте 10 тестових питань на тему “Моделі інвалідності”.

Питання для самоконтролю.

- Чому інвалідність є суспільною проблемою?
- Дайте характеристику Міжнародній класифікації функціонування, інвалідності та здоров'я (МКФ).
- Охарактеризуйте еволюцію соціальної політики щодо людей з інвалідністю.
- Які існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю Ви знаєте? Наведіть приклад
-

Тема 11. Соціологія соціальної роботи.

Завдання 1.

1. Поясніть у чому полягає зміст соціальної роботи.
2. Розкрийте зміст та форми соціальної роботи.
3. Охарактеризуйте соціологію соціальної роботи як галузь науки.
4. Розкрийте основні функції соціології соціальної роботи.

Підготувати 10 тестових питань на тему “Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної роботи”/

Завдання 2.

1. Поясніть у чому полягають функції соціології соціальної роботи.
  2. Покажіть місце соціології соціальної роботи у системі соціологічних знань.
  3. Охарактеризуйте соціалізаційний контекст еволюції соціології соціальної роботи.
  4. Опишіть основні віхи в історії соціології соціальної роботи.
- Підготуйте 10 тестових питань на тему “Понятійно-категоріальний апарат дисципліни “Соціологія соціальної роботи””.

Питання для самоконтролю.

- Назвіть суб'єкти соціальної роботи.
- Охарактеризуйте моделі та технології соціальної роботи.
- Чому соціальна реклама є формою соціальної технології.
- Вкажіть особливості, спрямованість та різновиди соціальних проєктів і програм.

Тема 12. Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень.

Завдання 1.

1. Охарактеризуйте переваги і недоліки анкетного опитування, соціологічного інтерв'ю, спостереження, соціометричного опитування, контент-аналізу та ін.
2. Доведіть необхідність і доцільність проведення соціального моніторингу.
3. Складіть таблицю з основними компонентами програми і робочого плану соціологічного дослідження.
4. Проаналізуйте контент-аналіз як метод соціологічного дослідження.
5. Охарактеризуйте особливості застосування соціологічного спостереження.

Підготуйте 10 тестових питань на тему "Теорія проведення соціологічних досліджень".

Завдання 2.

1. Охарактеризуйте особливості застосування соціологічного спостереження.
2. Назвіть основні методи конкретно-соціологічних досліджень.
3. Що таке: а) стратегічний план; б) робочий план конкретно-соціологічного дослідження?
3. Навіщо потрібна процедура вибірки в конкретно-соціологічному дослідженні?
4. В яких випадках використовується метод опитування? Наведіть приклади.

Підготуйте 10 тестових питань на тему "Методика і техніка проведення соціологічних досліджень".

Питання для самоконтролю.

- Що означає термін "метод"?
- Якими є основні блоки робочого плану конкретно-соціологічного дослідження?
- Назвіть різновиди: а) експерименту; б) спостереження у соціології.
- Назвіть різновиди опитування у соціології.
- Які типи виборок вам відомі?

1.5.2. Теми рефератів

1. „Генетична соціологія” Михайла Грушевського.
2. Адаптація людини до соціальної дійсності в сучасній Україні: соціологічний аспект.
3. Анкета соціологічного дослідження: призначення, структура, правила побудови.
4. Вимоги до забезпечення якості та надійності вибірки.
5. Вітчизняні соціологи про завдання та перспективи розвитку соціології в Україні.
6. Вплив глобалізації на культури різних країн світу.
7. Значення потреб, інтересів, життєвих цілей у життєдіяльності людини.
8. Інвалідність як соціальне явище.
9. Інтерналістський та екстерналістський підходи до аналізу науки.
10. Концепції соціокультурних суперсистем П. Сорокіна.
11. Конфлікт як соціальний феномен.
12. Культура і соціальний досвід.
13. Культура та цивілізація у поглядах Ф.Тьоніса, О.Шпенглера, А.Тойнбі, Г.Маркузе.
14. Методологічні принципи соціології релігії.
15. Міграційні процеси в сучасній Україні.

16. Місце О. Конта в історії соціології.
17. Місце середнього класу в соціальній структурі суспільства.
18. Місце спостереження серед інших методів соціологічного дослідження.
19. Молода сім'я як об'єкт соціології.
20. Наука як практична сила суспільства.
21. Наука як соціальний інститут.
22. Наука як соціальне явище.
23. Нова соціально-культурна реальність та розвиток національної культури.
24. Основні етапи та тенденції розвитку соціологічної думки.
25. Основні теоретичні напрями вивчення соціальної взаємодії в соціологічній теорії.
26. Основні теоретичні парадигми в соціології.
27. Особистість в умовах суспільної трансформації.
28. Особливості етапів розвитку українського суспільства.
29. Політична соціологія Михайла Драгоманова.
30. Поняття моніторингу в соціології. Історія виникнення та галузі застосування.
31. Поняття особистості в соціології філософії і психології.
32. Поняття особистості в соціології філософії і психології.
33. Постіндустріальне суспільство: теорія та практика.
34. Праця М. Вебера „Протестантська етика і дух капіталізму”.
35. Проблема надійності даних опитування та шляхи її розв'язання.
36. Проблеми й стан дослідження релігії у сучасній українській соціології.
37. Програма соціологічного дослідження: розділи, компоненти, процедури.
38. Процес становлення теоретичних досліджень соціалізації у західній та вітчизняній соціології.
39. Регіональні спільноти сучасної України.
40. Релігійна діяльність як різновид суспільної діяльності.
41. Релігія як суспільне явище.
42. Різновиди інтерв'ю та особливості їх застосування в соціологічному дослідженні.
43. Роль соціології в осмисленні та аналізі суспільних явищ і процесів в сучасному суспільстві.
44. Роль спілкування в житті людини.
45. Роль цінностей і ціннісних орієнтацій у житті людини і суспільства.
46. Сім'я як інститут виховання.
47. Сім'я як соціальний феномен.
48. Сім'я і шлюб як соціальний інститут.
49. Класифікація сімейно-шлюбних відносин.
50. Сімейна політика в розвинутих країнах (на прикладі окремих країн чи регіонів).
51. Сімейні конфлікти та стабільність сім'ї.
52. Соціологія соціальної роботи як галузь науки.
53. Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної роботи.
54. Виникнення та розвиток соціології соціальної роботи.
55. Соціальна нерівність: проблеми виникнення та можливості усунення.
56. Соціальний прогрес і регрес: реформи і революції.
57. Соціальні конфлікти в сучасних умовах.
58. Соціально-практична природа функцій культури.
59. Соціологічне трактування культури як сукупності традицій, звичаїв, норм, цінностей, символів, мови.
60. Соціологічні виміри свободи совісті, релігії та переконань.
61. Соціологічні дослідження сімейної проблематики в сучасній Україні.
62. Соціологічні теорії суспільства.
63. Соціологія релігії як галузь наукового знання

64. Соціологія релігії як спеціальна соціологічна теорія: специфіка предмета вивчення та методи дослідження.
65. Соціологія як особлива форма соціального пізнання.
66. Специфіка соціологічного мислення та уяви (Ч. Мілс, П. Штомпка).
67. Специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку соціологічних знань у сучасному світі.
68. Студентство як окрема соціально-демографічна спільнота.
69. Студентська сім'я: за і проти.
70. Сучасні тенденції у сфері сексуальної поведінки.
71. Творчість К. Маркса та її теоретичні й практичні інтерпретації.
72. Теоретична спадщина Микити Шаповала.
73. Теоретичні засади вивчення понять „суспільство” та „соціальне” в соціології.
74. Теорія еліт В. Липинського.
75. Теорія соціальної мобільності П.Сорокіна.
76. Теорія соціальної стратифікації в історії соціології.
77. Умови соціального існування особистості в сучасній Україні.
78. Роль спілкування в житті людини.
79. Формування духовного світу людини як процес її соціалізації.
80. Формування особистості та соціалізація.
81. Функції соціології релігії.
82. Характерні ознаки та особливості соціальної структури українського суспільства.
83. Ціннісно-нормативна зумовленість суспільства в розумінні Е. Дюркгайма.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання.
2. Вибірка у соціологічному дослідженні.
3. Виникнення та розвиток соціології соціальної роботи.
4. Влада і політика у суспільстві.
5. Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації.
6. Зайнятість як складова трудових відносин.
7. Закони і категорії соціології.
8. Інвалідність як соціальне явище.
9. Інституціоналізація трудових відносин.
10. Класифікація сімейно-шлюбних відносин.
11. Класифікація та типи конфліктів.
12. Конфлікт як соціальний феномен.
13. Війна як соціальне явище.
14. Основні соціологічні теорії причин та суті війн.
15. Культура як суспільне явище та характеристика суспільства.
16. Міжнародна класифікація термінології щодо людей з обмеженою дієздатністю.
17. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.
18. Наука як соціальне явище.
19. Об'єкт і предмет дослідження соціології освіти.
20. Об'єкт і предмет соціології культури.
21. Об'єкт і предмет соціології.

22. Об'єкт і предмет та функції соціології інвалідності.
23. Об'єкт, предмет і методи дослідження соціології соціальної роботи.
24. Об'єкт, предмет, функції соціології молоді.
25. Ознаки класу та типологія класів.
26. Освіта як технологія подолання стану соціальної ексклюзії осіб з функціональними обмеженнями здоров'я.
27. Основні етапи становлення і розвитку соціології як науки.
28. Основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.
29. Основні компоненти суспільства як соціальної системи.
30. Основні напрями соціологічного вивчення освіти.
31. Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття.
32. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення.
33. Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.
34. Особливості соціалізації осіб з функціональними обмеженнями здоров'я.
35. Політична свідомість та політична культура.
36. Поняття про «маргінальність».
37. Поняття соціальної структури суспільства.
38. Правова соціалізація особистості.
39. Праця як вид соціальної діяльності.
40. Предмет та об'єкт соціології праці.
41. Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика.
42. Реалії та перспективи України на шляху інтеграції вищої освіти в європейський освітній простір.
43. Релігія як суспільний феномен: структура та функції релігії.
44. Свобода совісті та її реалізація в українському соціумі.
45. Сім'я і шлюб як соціальний інститут.
46. Сім'я як соціальний феномен.
47. Соціалізація особистості, її етапи.
48. Соціальна активність особистості та її роль як об'єкта та суб'єкта суспільних відносин на шляху реформування українського суспільства.
49. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства.
50. Соціальне прогнозування, його методи.
51. Соціальні показники розвитку науки в Україні.
52. Соціальні, економічні, політичні фактори підвищення ефективності науки.
53. Соціологічне дослідження: поняття, види та основні етапи проведення.
54. Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, предмет, категорії, функції.
55. Соціологія конфлікту як галузь соціологічного знання.
56. Соціологія політики як галузь наукового знання: її об'єкт, предмет та функції.
57. Соціологія правового конфлікту.
58. Соціологія релігії як галузь наукового соціологічного знання.
59. Соціологія релігії: об'єкт, предмет та функції.
60. Соціологія соціальної роботи як галузь науки.
61. Специфіка опитування, анкетування, інтерв'ю як методів збору соціологічної інформації.
62. Структура конфлікту, його об'єктивні та суб'єктивні складові.
63. Структура та функції соціології освіти.
64. Структура та функції соціології.
65. Структурні елементи культури: мова, знання, цінності, норми, традиції, звичаї, менталітет.
66. Субкультури. Елітарна та масова культура.

67. Суспільства та його сутність.
68. Сутність електоральної соціології: предмет, об'єкт, завдання.
69. Сутність соціології конфлікту: об'єкт, предмет та функції.
70. Сучасні соціальні проблеми молоді: спосіб життя, праця, побут, суспільно-політичне життя і культура.
71. Сучасні тенденції у розвитку економічної соціології.
72. Теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки.
73. Типи вибірок за методом відбору одиниць дослідження.
74. Типологія соціальних теорій особистості.
75. Трудова поведінка, мотивація, стимулювання та соціальний контроль.
76. Шляхи запобігання та подолання конфліктів та війн.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки.
2. Об'єкт і предмет соціології культури.
3. Специфіка опитування, анкетування, інтерв'ю як методів збору соціологічної інформації.

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. — К.: Основи, 1998. — 534 с.
3. Головаха Є. Соціологічні знання : специфіка, критерії науковості та перспективи розвитку. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2004. № 1. С. 5-14.
4. Загальна соціологія: хрестоматія / упоряд., перекл. А.В.Фурман та ін. Київ : Ліра-К, 2019. 354 с.
5. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Загальний курс : підруч. Київ : Каравелла, 2004. 456 с.
6. Попова І.М. Соціологія. Пропедевтичний курс : підруч. для студ. навч. закл. 2-е вид. Київ : Тандем, 1998. 272 с.
7. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
8. Соціологія: корот. енциклоп. словн. / заг. ред. В.І.Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
10. Тематичний словник-довідник з соціології / за ред. В.В.Кохана. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 112 с.
11. Тарасенко В. Дивовижна „ненаука” соціологія. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2004. № 2. С. 5-23.
12. Ципко С. Соціальні закони та закономірності : соціологічний дискурс. Науковий вісник Чернівецького університету : збірн. наук. праць. Чернівці, 2007. Вип. 352–353: Філософія. С. 99- 104.

Тема 2

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Загальна соціологія: хрестоматія / упоряд., перекл. А.В.Фурман та ін. Київ : Ліра-К, 2019. 354 с.
3. Структурні виміри сучасного суспільства : навч. посіб. / за ред. С.Макеєва. Київ : Знання, 2006. 238 с.
4. Бурлачук В. Ще раз стосовно питання : “Що таке суспільство”. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2006. № 1. С. 5-19.
5. Головаха Є.І., Паніна Н.В. Основні етапи і тенденції трансформації українського суспільства : від “перебудови” до “помаранчевої революції”. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2006. № 2. С. 32-51.
6. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
7. Лейн Д. Соціологічні наслідки двадцяти років перетворень : як зближуються Схід і Захід?. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2012. № 1. С. 20-42.
8. Балакірева О.М. Трансформація ціннісних орієнтацій в українському суспільстві. Український соціум. 2007. № 2 (19). С. 7-19.
9. Кірюхін Д., Щербак С. Уявлення про справедливість в Росії та в Україні : повсякденність та ідеологія. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2007. № 1. С. 136-150.
10. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
11. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 3

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Злобіна О. Категорія “особистість” у системі понять соціологічної теорії Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 121-134.
3. Злобіна О. Особистісна складова суспільних змін : соціологічний контекст. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2003. № 3. С. 32-45.
4. Культура – суспільство – особистість : навч. посіб. / за ред. Л.Скокової. Київ : Знання, 2006. 165 с.
5. Нестуля О. О. Соціологія : навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 272 с.
6. Резнік О. Особистість і громадянське суспільство : досвід теоретичного осмислення. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2002. № 3. С. 68-79
1. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
7. Соціологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
8. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / за заг. ред. В.І.Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Тематичний словник-довідник з соціології / за ред. В.В.Кохана. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 112 с.
10. Шульга М.О. Соціальний ареал особистості. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 20-23.

Тема 4.

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Герасимчук А.А. Конфлікти в організаціях і шляхи їх вирішення. Соціологія / Герасимчук А.А та ін. Київ : 2002. С. 186–198.
3. Гірник А.М., Бобро А.Ю. Конфлікти : структура, ескалація, залагодження : навч. посіб. 2-е вид., випр. і доп. Київ : Основи, 2004. 172 с.
4. Громова О.Н. Конфликтология : курс лекц. Киев : Ассоциация авторов и издателей «Тандем», изд-во ЭКМОС, 2000. 320 с.
5. Емельянов С.М. Практикум по конфликтологии : учеб. пос. 2-е изд. доп. и перераб. Москва : Питер, 2004. 400 с.
6. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і згода: основи когнітивної теорії конфліктів. Київ : Наукова думка, 1996. 190 с.
7. Конфліктологія : навч. посіб. / Л.М. Ємельяненко та ін. Київ : КНЕУ, 2005. 315 с.
8. Нагаєв В.М. Конфліктологія : курс лекц. (модульний варіант): навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 198 с.
9. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
10. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 5

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Культура – суспільство – особистість : навч. посіб. / за ред. Л.Скокової. Київ : Знання, 2006. 165 с.
3. Грабовець О., Яковенко Ю. Релігія як соціальна технологія консолідації соціуму. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
4. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2001. № 3. С. 76–84.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
6. Докаш В.І. Соціологія релігії : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2010. 256 с.
7. Пірен М.І. Соціологія релігії : підр. Київ : Знання, 2008. 174 с.
8. Соціологія культури : навч. посіб. / за ред. О.М. Семашко, В.М. Пічі. Київ : Каравела; Львів : Новий Світ, 2002. 334 с.
9. Юрій М.Ф. Соціологія культури. Київ : Дакор, 2004. 274 с.

Тема 6

10. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
11. Келле В.Ж. Наука как компонент социальной системы. Москва : Наука, 1988. 198 с.
12. Зиятдинова Ф.Г. Образование и наука в трансформирующемся обществе. СОЦИС. 2005. № 11. С. 70-78.
13. Кун Т. Структура научных революций. Москва : Прогресс, 1975. 288 с.
14. Богданова И.Ф. Эффективность подготовки молодых ученых. СОЦИС. 1998. № 9. С. 56-66.
15. Курс лекцій по социологии образования : учеб. пос. / под общ. ред. В.И. Астаховой. Харьков : Из-во НУА, 2003. 382 с.
16. Лукашевич Н.П., Солодков В.Т. Социология образования : консп. лекц. Київ : МАУП, 1997. 128 с.

17. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
18. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 7

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Бурейчак Т.С. Чоловіки в кризі. Український соціум. 2011. № 3. С. 12-15.
3. Дементьева И. Ф. Негативные факторы воспитания детей в неполной семье. Социологические исследования. 2001. № 11. С. 108-113.
4. Долбик-Воробей Т.А. Студенческая молодежь о проблемах брака и рождаемости. Социологические исследования. 2003. № 11. С. 78-83.
5. Духовно-культурний чинник у зміцненні сім'ї та інтеграції суспільства : Матеріали Міжн. наук. практ. Інтернет – конф. 17-18 лист. 2011 р. – Чернівці, 2011. – 232 с.
6. Медіна Т. В. Соціологія сім'ї : навч. посіб. Чернівці : Рута, 2006. 253 с.
7. Медіна Т. В. Тенденції розвитку сімейно-шлюбних відносин в Україні в умовах трансформації суспільства. Політологічні і соціологічні студії: у 2 т. 2002. Чернівці, 2002. Т. II. С. 84-94.
8. Силласте Г.Г. Гендерная социология как частная социологическая теория. Социологические исследования. 2000. № 11. С. 21-31.
9. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
10. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с. Суковата В. Гендерний аналіз реклами. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2002. № 2. С. 68-79.
11. Тимошук О. Цивільний шлюб “по-українськи”, або Кому без штампа в паспорті жити добре? Дзеркало тижня. № 18. 12 травня 2007. С. 25.
12. Шлюб, сім'я та дітородні орієнтації в Україні. Київ : АДЕФ-Україна, 2008. 256 с.

Тема 8

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Артемов Г.П. Политическая социология : учеб. пос. Москва : Логос, 2002. 280 с.
3. Полторак В.А, Петров О. В., Соціологія політики. Енциклопедичний словник. Київ : Видавництво Європейського Університету, 2009. 361 с.
4. Бурдые П. Социология политики. Москва : Socio-Logos, 1993. 236 с.
5. Бойков В. Э. Генезис идей политической социологии. Социс. 2008. № 7 (291). С. 95-101.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
7. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.

Тема 9

1. Альшевська Н. Кар'єра як соціальний феномен : сутність, ознаки, технології побудови. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2000. № 2. С. 18-21.
2. Бицюра Ю. Аналіз безробіття в Україні. Географія та основи економіки в школі. 2004. № 5. С. 12-16.
3. Іващенко О. Соціологія самозайнятості: до проблеми визначення предмета. Соціологія : теорія, методи, маркетинг. 2002. № 4. С. 5-9.
4. Кравченко А.И. Социология менеджмента : учеб. пос. Москва : ЮНИТИ, 1999. 366 с.
5. Лукашевич М.П. Соціологія праці : підруч. Київ : Либідь, 2004. 440 с.
6. Прирбиткова І. Трудові мігранти у соціальній ієрархії українського суспільства: статусні позиції, цінності, життєві стратегії, стиль і спосіб життя. Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 4. С. 23-25.
7. Полторак В.А. Соціологія. Основи соціології праці та управління : консп. лекц. для студ. ВНЗ / пер. з рос. Київ : НМК ВО, 1992. 144 с.
8. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
9. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
10. Юрчак Н. Регіональний аспект зайнятості та безробіття у соціологічному вимірі. Аспекти праці. 2001. № 1. С. 17-19.

Тема 10

1. Всесвітня програма дій стосовно інвалідів, прийнята Генеральною Асамблеєю 3 грудня 1982 р.: Резолюція ООН 37/52.
2. Інвалідність та суспільство : навч. посіб. Київ : Знання, 2012. 184с.
3. Конвенція про права інвалідів. Резолюція Генеральної асамблеї ООН № 61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 р. (Конвенцію ратифіковано законом України № 1767-VI від 16.12.2009).
4. Лукашевич М., Шандор Ф. Соціологія соціальної роботи : теорія та практика : підр. Ужгород : ТОВ "РІК-У", 2018. 232 с.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
7. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 48/96.

Тема 11

1. Вступ до соціальної роботи : навч. посіб. / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. Київ : Академ-видав, 2005. 304 с.
2. Григорьев С.И., Гусянова Л.Г. Социология для социальной работы : учеб. пособ. Москва : Изд. Дом МАГИСТ-ПРЕСС, 2002, 164 с.
3. Соціальна робота в Україні / Бідзюра І.П. та ін. Київ : Видавничий Дім "Персонал", 2016. 448 с.
4. Лукашевич М.П. Соціологія соціальної роботи: курс лекцій / М.П. Лукашевич, Т.В. Семигіна. – К.: ІПК ДСЗУ, 2011. 210 с.
5. Лукашевич М.П. Соціальна робота (теорія і практика) : підр. Київ : Каравела, 2011. 368 с.

6. Лукашевич М., Шандор Ф. Соціологія соціальної роботи : теорія та практика : підр. Ужгород : ТОВ "РІК-У", 2018. 232 с.
7. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
8. Социология социальной работы : основные направления исследования / Под ред. П.Д. Павленка. – М.: ГОУ ВПО «МГУС», 2006. – 283 с.

Тема 12

1. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 140 с.
2. Медведев В.А. Проблема понятийных оснований социологического исследования // Социологические исследования – 2004. – № 6. – С. 143–146.
3. Міщенко М. Застосування вуличних опитувань у дослідженні електоральних орієнтацій // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – №1. – С. 88–109.
4. Паніна Н.В. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. 2-е видання, доповнене. – К., 2007.
5. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
6. Соціологічна енциклопедія / уклад. В.Г. Городяненко. Київ : Академ-видав, 2008. 456 с.
7. Як провести соціологічне дослідження: методичні рекомендації / За ред. О.М. Балакіревої та О.О. Яременка. – К., 2004.